

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi srijedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para pet redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvala tiskaju se po 20 para po pet redku. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Mi i drugi u monarhiji.

Povodom ponizujućeg rješenja jezičnog pitanja u Dalmaciji, nameću nam se neka razmatranja o razlici, koja vlada između postupanja pred vladom mjerodavnih naših ljudi i onih drugih naroda.

Svima je poznato, da u Dalmaciji najzadnji i koliko nezavisni Hrvat nebi bio pristao i svoje odobrenje dao na jezične naredbe, koje nam je vlada poslala, jedino jer je bila na to noblaštena od neke gospode, koja pred njom prolaze kao jedini mjerodavni faktori u našem političkom životu.

U Dalmaciji se događalo, da su ovakova gospoda davala svoje odobrenje i u drugim stvarima, koje nisu bile, ni su od koristi za naš narodni razvitak.

U Banovini po prilici događalo se isto, a sa Rauchom nastoji se, da se tako i opet bude događalo. Tudi sluga da bude od pomoći Rauchu i njegovim gospodarima, kao što je plaćen za to, proglasio je kao političku dogmu, da on radi za dobrobit pojedinaca, jer da je to jedino moguće u današnjem stanju.

Opazi na prvi mah, tko prati rad ovakovi, da su oni u Banovini kao i u Dalmaciji, kao i svukud, često na riečima i u načelu protiv sustavu, koji vlada, nad našim narodom, ali u stvari i činom oni ulažu sve sile, da vlastodržce podrže, a osobito se izižu u tomu, što pred vlastodržcima uprav pužaju.

Kod drugih naroda posve je drugačije. Tamo i ako ljudi služe vlastodržcima, rade to u korist svoje zemlje, u korist obćenitosti. Oni na neki način sačinjavaju svojim uslugama i svojim držanjem sustavni dio vlade, koja sve moguće čini na korist domovine, koja je zajednički vladinim službenicima i ostalom pučanstvu.

Takovi vladini podržavatelji nisu proti narodu, proti njegovoj dobrobiti, nego pače oni popunjavaju onu radnju, za koju rade svi oporbeni življi u narodu. Tako se događa, da kad ne mogu oni izvojsiti za svoj narod što mogu i moraju prema svom programu, prema tražbama svoje stranke, oni se uklone, pa puštaju svoje mjesto drugima, koji sa vladom nisu bili sastavni dio i koji još više od nje zahtijevaju.

I tako to idje napred, nu uvijek na način, da je to na korist i napredak obćenitosti.

Ovaj način djelovanja vidi se kod Niemaca, Magjara, Čeha, Poljaka, pa tamo vidimo neprestano sve to žesći narodni odpor i napredak.

Kod Magjara to vriedi kao, načelo, da uvijek moraju sve to više tražiti i tek prema nemogućnosti popuštati. Njihovi uspjesi su za to veliki, pa vidimo da Burian proti volji cijele Austrije novčano uspjeva zaharati Bosnu, Wekerle jezično i financijalno Banovinu, a Košutić silu vladara da dolazi u Peštu i s njime ugovara. I Magjari, pripadali bilo kojoj stranci, uspjeli će i danas kao uvijek, u toliko da će popuštiti samo prema nemogućnosti.

Oni se danas nalaze u teškome položaju, ali uzprkos toga u svojem radu imaju toliko snage da ugovaraju sa vladarom i istodobno poručuju Hrvatskoj da im se mora bezuvjetno pokoriti. I prema cijeloj Austriji oni će popuštiti samo ako drugog izlaza ne bude nikako moguće naći.

Kako Magjari tako u bitnosti rade Poljaci i Česi, jer i ovi nisu nikad u novije doba popuštali vlastodržcima, nego samo kad je to bilo na korist njihove obćenitosti, naroda.

Nu za to ni Magjari, ni Česi, ni Poljaci ne drže se vlade kao pijan plota, nego se kod njih i kod najmanjeg sukoba pokazuje vladu, da potrebe mijenja se ljudi, napušta se zabudu, da tamo drugi dodju koji programatično više zahtijevaju.

Ovako se radi svukud gdje ljudi rade za obćenitost: kad ne mogu sami, puštaju napred odporne. Vlade su prisiljene tako ili popuštiti ili obračunavati sa očitim neprijateljem.

Nu gdje se ne radi za obćenitost, nego za pojedine ili što je još gore za sebe, u takovog postupanja nije moguće naći. Tu se mora razvijati služništvo najgusnije vrsti. Tu se u ime naroda radi svoje koristi, radi prim-

ljenih obveza mora popuštati, u služništvu se natjecati, odporne življe po mogućnosti onemogućiti; tu se izgubi svaki ponos, svaki stid i prima se mito otvoreno, očito, javno i više se da se radi na korist obćenitosti, te se svoju radnju uzveličava do nadutosti.

Nego naravno to sve može trajati njeko doba, ali napokon mora doći čas da se sa ovakovim izrabljivačima narodnog zastupstva mora obračunati.

Što oni koriste obćenitosti ako pribave što kojem pojedincu ili čak sebi? Kad su oni radi privatnih posala bilo svojih, bilo tuđih prisiljeni plaziti pred vlastodržcima, što oni mogu od njih u ime obćenitosti zahtijevati? Zar s njima vlastodržci mogu imati drugog čustva nego ono prezira, kao no sa onima, koji su za svako zastupanje primili zasluženu plaću?

I u istinu od vlastodržaca nitko nije toliko prezren koliko oni, koji im u zastupanju naroda služe orudjem radi svoje koristi. Vlastodržci ih drže dok ih trebaju, ali ih odbace, čim uvide da im njihova služba nije više od koristi ili pomoći.

U narodu, gdje se pazi na narodnu čast i obću korist, obično sam narod obračuna sa svim onima, koji se pomoću vlade okorišuju u zastupanju obćih probitaka, jer se u tom narodu zna, da takovi nisu više slobodni i nezavisni prema vlastodržcima, kao što mora biti svaki zastupnik naroda.

Kad se u Hrvatskoj uglavljivala nagodba, madjarski vlastodržci su dielili novce i podpomagali privatnike. Schmerling je htio novcem također predobiti Hrvate. Wekerle to isto čini danas. Zna se da je novaca davao Franku i da je Rauch bio na rubu propasti. Zna se, da pojedine sluge Frankove primaju milost svog prosjačenja i klanjanja.

U Bosni Madjari i danas hoće da novcem operiraju. U Dalmaciji je razvijena industrija privatne pomoći sa strane vlastodržaca. Ta pomoć sledi na razne načine.

Prema svemu ovomu mi se ne čudimo, što sa Hrvatima vlastodržci postupaju kako zaslužuju; dok oni ne znadu sami obračunati sa svakim onim, koji se za zastupanje naroda okorišuju na nezgodan način, dotle će im vlastodržci namećati što hoće i naći će se ljudi, koji će sve to radi sebe uzveličavati.

Čim Hrvati počnu sa ovakovim zastupnicima obračunavati i kod njih će se razvijati politika na obću korist i napredak obći, kako se to događa i kod drugih naroda, a vlastodržci neće naš narod prezirati, nego će ga poštivati jer će biti prisiljeni poštivati i zastupnike njegove.

Bez ovoga poštivanja, koje zastupstvo jednog naroda stiče samo osobnom nezavisnošću i osobnom slobodom, nema nijednom narodu nade, da bi mogad prisiliti vlastodržce na izpunjenje svojih narodnih tražbina. Te tražbine mogu se ponosom, neustrasivo i nepopustljivo zahtijevati samo od ljudi koji će za ljubav osobne nezavisnosti i osobne slobode u zastupanju naroda odbiti prežrom svaki dar vlade i neće se poniziti da ga pitaju.

Bude li ikad kod našeg naroda ovako nezavisnog i slobodnog zastupstva, biti će nezavisna i slobodna i njegova domovina, inače primat ćemo i na dalje gnjile vladine darove kao pravi robovi.

Gnjila bečka jabuka,

već je, uza sve uzveličavanje „Narodnoga Lista“, posve raztvorena, i svak vidi da u njoj nema onoga što „Narodni List“ priča. Puna je, krcata talijanštine i niemštine, te poniženja za naš narod. Govore ljudi, da ovakove jabuke nije narodu trebalo, nego drugomu, pa da bilo i pravo da se povrati onima koji ju trebaju. Ovako po prilici pričaju ljudi niz celu Dalmaciju i širom svih hrvatskih zemalja, pa to javno već i pišu u „Dobroćniku“, „Crvenoj Hrvatskoj“, jednoj i drugoj, u „Rieči“ u „Kruni“, u „Slobodi“ jednoj drugoj i trećoj, pa to se već na sva usta viče i u „Obzoru“, „Pokretu“, „Hrvatskoj“, „H-

Slobodi“ itd. itd. sve tamo do preko Slavonije, Istre i Hrcegovine.

Sada ili su svi pokvarena ukusa ili samo „Narodni List“ sa „Smotrom“ imaju dobar žetnac da hvale što svi drugi odbijaju. Ili mora napokon da se dogodilo već koje čudo, kad više nije dosta vladi da njezine plodove preporučuju go, Biankini i drugovi, već su ljudi i sami toliko progledali da i sami svojom glavom počese misliti. Sjegurno je blizu sud svieta, kad se glupi Hrvati više ne zadovoljavaju da za njih sve rade i zamišljaju samo dva gospodina. Promislite gg. Ivčević i Biankini dali plaćet za Hrvate, Baljak za Srbe, a ovo 97 %, ovaj prazni broj, koji u istinu ne bi smio ostati nego broj i to samo % tni broj, već dobiva oči, moždane, jezik, usta, uši, nos i gleda, razmišlja, govori, sluša, njuši.

Koji je to vrag od broja kad već piše, brojavlja, prosvjeduje i prieti da neće slušati što mu „Narodni List“ sa „Smotrom“ poručuje, nego da će sam u svom saboru odlučiti dokle će svoju jezičinu spružati i kako će usta otvarati, a ne kako mu drugi iz Beča hoće da skratki jezik, a usta začepi.

Ako bude ći kako je počelo, još će broj 97% dobiti i ruke i noge, pa bi još mogao gnjilu bečku jabuku sajerati u grlo baš onima koji ju hvale kao da je najfinije vrsti. Izgleda da će broj postati pravi čovjek.

U istinu to bi bilo i pravo. Prema tomu ne ostaje, nego da i „Nar. List“ sa „Smotrom“ proglaše gnjilim ono što jest, ili da se priprave makar i na silu pojediti sami ono što je za svakoga drugoga gnjilo.

III, ili. Drugog izbora nema.

Glasovi novinstva o sastanku 3. o. mj. u Splitu.

„Obzor“ od 5. o. mj. izmedj ostalog donosi:

Miče se dakle ipak, a i ovaj put prednjači Dalmacija. Akcija, kojoj je plodom zaključak sastanka u Splitu dneva 3. ov. mj., može se smatrati nastavkom onoga nastojanja, što su ga zastupnici don Ivo Prodan i Dr. M. Drinković nedavno bili razvili u Zagrebu oko sporazuma hrvatskih banovinskih stranaka i sporazumnog uređenja hrvatsko-srbskog odnošaja. U Zagrebu ovo nastojanje nije dovelo dalje, no do neobvezanih pourparlera između predstavnika pojedinih stranaka. U Splitu nasuprot postignuta je kooperacija svih hrvatskih stranaka u Dalmaciji, koji sada kao cjelina nastupaju prema strankama u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj.

Mi našim čitateljima potrebu ovakvog sporazuma između predstavnika svih hrvatskih zemalja ne trebamo dokazivati. Iztakli smo je odmah nakon aneksije Bosne i Hercegovine i obrazložili, zašto je nužno, da se čitavoj našoj narodnoj politici udari jedinstven pravac, jer je samo uzajamnim sporazumom uz jasan i svima jedinstven cilj moguć organizovan rad bez sukoba, nesuglasica, koje u pol djela omeću svaki uspjeh.

Prikazuje za tim stanje u Banovini i taženje stranačke okolnosti, koje da nisu baš povoljne akciji, te završuje:

Značeka na koju dalmatinska akcija nailazi, ponaše je, ali ako uspije, da ju savlada, bit će joj tim veća zasluga. Jer dodje li do spozazuma između pojedinih banovinskih stranaka i dalmatinskog odbora, otvoren je tim eo ipso i sporazum između samih stranaka, koji se u narodnom interesu postići mora.

„Pokret“ od 4. o. mj. piše:

Dalmacija je eto i u toj stvari pokazala, da se uza sve strahovito stranačko i lično trvenje, uza sve prepreke između pojedinih stranaka i ljudi mogu njene stranke i njeni stranački predstavnici naći do potrebe bez velikih predgovora, bez smicalica i bez otezanja na okupu.

Ovakova kooperacija narodnih sila zagovarala se je već nekoliko puta u nas. Zago-

varali smo ju mi još od prvih naših nastupa u javnost, reprezentirala je u znatnom djelu hrv.-srbska koalicija, očilovala se je u rezolucijama riečkoj i zadarskoj, predlagao ju je kasnije dr. Mile Starčević, povelu su akciju za nju na široj bazi Prodan i Drinković, a sada je eto pomaknuta dalje na splitskom sastanku.

Imade raznih shvaćanja kooperacije, jedni su za reprezentivni i manifestacioni karakter, drugi za stvarni i organizacioni, ali svi se slažu u shvaćanju potrebe dogovora i kontakta u važnim narodnim pitanjima, u rješenju nekih temeljnih unutarnjih odnošaja i u potrebi stalnog narodnog vieća. Sudjelovanje mnogih pravih narodnih i solidnih elemenata u akciji splitskog sastanka pruža nam garanciju, da će akcija biti dobro upućena, pak joj za to izičemo i veliku važnost i od srca ju pozdravljamo.

„Hrvatska Sloboda“ pod naslovom: „Akcija dalmatinskih stranaka“ piše: Akcija, koju su povelu vodje pravne prava u Dalmaciji za koncentraciju narodnih sila u obrani naše domovine pomakla se je za korak dalje.

Ocrtav sastanak i polučeni sporazum nastavlja:

Mi se ovom sporazumu od srca radujemo, jer smo uvjereni, da ne ide samo za ozdravljenjem našega raztrovanoga stranačkoga života, već u prvom redu za solidnom, jakom, čvrstom i dobropromišljenom obranom ugroženih nam narodnih interesa. Svojedobno smo pozdravili korak trojice dalmatinskih pravaša u Zagrebu; sada to tim više činimo, kada ova akcija već prelazi na konkretnije čine. Sve su se hrvatske stranke u Dalmaciji složile. Nema dvojbe, da će na sporazum pristati i srbska stranka u Dalmaciji. Kada predstavnici jednodušne Dalmacije dodju u Zagreb, ne će se niti ovdje moći ukloniti niti jedna stranka, koja još ima ma i zeru rodoljublja u sebi. Tada će lakše doći do sporazuma rada i u drugim našim zemljama. Napried samo, pa ćemo vidjeti, da koncentrirana i dobro upravljena snaga naroda mora i svoje plodove brati. Napried samo za slobodu i ujedinjenje domovine.

„Hrvatska“ piše:

Ovaj korak dalmatinske braće možemo samo najsrdačnije pozdraviti, želeći, da akcija ova ne ostane samo pri rezolucijama, nego da se i u praksi što prije provede.

„Novosti“ donose:

Dalmacija je zadnjih godina u našem političkom životu pokazala, kako se visoko znađe uzdići nad stranačku tjesnogrudnost i kako pred ulazni narodnim pitanjima izvezavaju sve stranačke prepreke. Dosta je spomenuti nogomet, koji je dao cilji dalmatinski sabor namjestniku barunu Handelu radi uvrede, koju je dobio Dalmaciji, zatim pokret u Banovini g. 1903. i riečku resoluciju.

I u zadnje doba Dalmacija dokumentirala je tu svoju plemenitost i šire vidike. Pred dva mjeseca zastupnici stranke prava don Ivo Prodan, dr. Mate Drinković i dr. Ante Dulibić dodjoh u Zagreb te se stavio u dodir sa predstavnicima svih hrvatskih stranaka u Banovini, ne bi li se udario temelj sloznom radu svih hrvatskih i srbskih stranaka u glavnim narodnim i političkim pitanjima. Frankovci su tu kooperaciju odbili.

Dalmatinski starčevićanci nisu se dali uplašiti od frankovačke harangue, te je zastup. dr. Drinković savzao za 3. o. mj. u Splitu sastanak vodstva „stranke prava“, „hrvatske pučke napredne stranke“, i „samostalne organizacije hrvatske stranke“ (grupa Čingrijina), na kome se je imalo vječiti o obćem narodnom položaju i o akciji za kooperaciju hrvatskih i srbskih stranaka na jugu monarhije.

Patriotičan korak predstavnika hrvatskih stranaka u Dalmaciji srdačno pozdravljamo. Samo tako napred i pobjeda je naša!

Kriza u Beču.

Dvije su stvari velikog zamašaja, koje su kadre poštiti odnose u parlamentu, a možda i dovesti vladu u velik skripcap.

To je jedno, što je ministar financija na svoju ruku uzeo pri bankama u Beču na zajam jedno 200 milijuna kruna prije više mjeseci, kad se je ono bilo pripripravljeni na rat.

U parlamentu prevladuje mnjenje, da je vlada morala parlament pitati za odobrenje baš prije, ili ako to ne, a onda barem odmah kako se je sastao parlament, mjesto što je tvrdila, da ministar financija može to učiniti, jer da je imao od prije obćenito ovlaštenje, da proda, za toliko i više milijuna državne rente. Proračunski odbor zastupničke kuće još nije rekao konačnu svoju, al bi mogla biti neugodna po vladu.

Drugo zamašno je ovo: Zajednički ministar financija Burian, koji upravlja Bosnom, dogovorio je s Magjarijnom neku poljodjelnu Banku za Bosnu, kojoj bi imala silno poći na ruku ta-mošnija vlada pri otkupu kmetova od begovske vlasti. Taj otkup jest jedna stvar javna, kao što je u nas bio otkup od desetine (ezoner), Magjarska Banka ne samo što bi pri tom imala, kako se pripovijeda, velikog dobitka, nego bi moglo doći i do toga, da u kratko kmetovi bosanski budu veći sužnji magjarskih židova, nego li su danas podložnici svojih begova s kojim imadu isti jezik i dosta dobro prolaze.

Austrijski zastupnici, a po gotovo hrvatski i slovenski, našli su se u čudu, kako je ministar Burian mogao onakvu pogodnost obećati magjarskoj strani, dok ovamo Austrija, kada što treba Bosni mora da doprinese mnogo više troška nego li Magjari.

To se je u Beču vidilo, kad se je parlament već pred nekoliko mjeseci ljuto tužio na to. Ministar financija austrijske strane bio je izjavio, da će se čuvati obostrani utpliv pri konačnom uredjenju one otkupne banke za Bosnu.

A kada tamo eto ovih dana čuje se, da je ona magjarska agrarna banka potvrđena, pak ništa meni, ništa tebi.

Austrijska vlada brani sebe tim, da je postavila neke uvjete, da ta banka ne bude smjela odmah djelovati i da joj jedan podpredsjednik ima biti austrijski državljani, ali to je sve premalo i teško da će se tim zadovoljiti ni odbor zastupničke kuće u Beču, ni većina parlamenta, a onda bi se moglo dogoditi, da ide kući ili vlada ili parlament.

Trgovački saobraćaj između Austro-Ugarske i Srbije.

Kakovu silnu gospodarsku štetu već do danas nanijele Austro-Ugarskoj i Srbiji oni napeti politički odnosi između ove dvije države, a kakove i kolike će tek pridonijeti još ove dvije države carinski rat između iste te dvije države najbolje će nam to karakterisati brojevi iz starijih prošlih godina.

Još god. 1906. iznosio je izvoz iz Srbije u Ugarsku vrijednost od 6,272.738 kruna, a naprotiv uvoz robe iz Ugarske u Srbiju digao se je bio u to vrijeme od 8,118.628 na 9,529.616 kruna.

Statistički podatci od god. 1908. pa do danas nisu još uredjeni, pa ne možemo znati, u koliko se je trgovački saobraćaj Austro-Ugarske sa Srbijom promienio. Podatci važnijih vrsti robe, što ih mjesečno izdaje statistički ured izkazuju višak tek kod uvoza mesa, ali i

Priručnik za ribara.

Mreže koje se ptežu na motovilo (vitlo).

Grippe. Ovo je mreža kvarnerskih otoka. Dužina joj je od 20 m., a visina 4 m. Širina očiju na goši iznosi 15 mm. Saka je dosta duga jedno 5-6 m., a postrance ima dvije goše bez obruča, dok je ciela saka uzdržana na 9 drvenih obruča, po čemu se razlikuje od obične braganje. Vriedi do 150 K.

Strajna jest u pravom smislu prosta saka, duga jedno 10-15 m. Sva ukupna mreža široka je jedno 300-350 očiju. Raztegnuta je na jednom drvenom koleu, na koji je privezano uže za ptezanje, a na donjoj strani sprieda saka privezana su dva dosta teška kamena, a između ovih je raztegnuta gusta olonivica. I ova mreža nije stalno na korist i napredak ribarstva, jer nemilice struže morsko dno, a osobito po našim zaljevima, koji su prava i naravna riblja kotila. Želiti je, da i ove mreže što prije iz našeg mora nestane.

Kukulji ili kako ga ribari zovu „kogol“, a talijanci „ludro“ jest mreža duga jedno dvanaest metara, a sastavljena je od 12 komada. U goši je širina od 2 m. do 2,25, a na kraju krila nešto

to čini tek jednu četvrtinu uvoza iz godine 1906.

Godine 1906. uvezeno je iz Srbije u našu monarkiju 494.432 tovara hrane, dok je u god. 1907. uvezeno samo 12.632, a u god. 1908. od siećnja pa do studenoga u svemu tek 2.804 tovara. Vriednost je uvezene hrane bila u 1906. godini 6,219,036 kruna, a u godini 1907. samo 173.615 kruna.

Stoke za klanje uvezeno je iz Srbije u god. 1906. ukupno 69.871 glava u vrijednosti 11,273.866 kruna, u godini 1907. samo 1.054 glave u vrijednosti od 120.674 kruna, a u god. 1908. do mjeseca prosinca tek 463 glave. Drugih je životinja bilo uvezeno iz Srbije u 1906. god. 869.670 komada, a u godini 1907. samo 24.102 komada. — Kako vidimo izvoz iz Srbije padao je silno od godine do godine, što je dakako bilo za Srbijance od neprocjenljive štete.

Izvoz iz Austro-Ugarske u Srbiju naprotiv u isto to vrijeme ne samo da nije pao, već se je i podigao. Na primjer uvoz je šećera u Srbiju u god. 1906. činio 23.036 tovara u vrijednosti od 472.142 kruna, a u godini se je 1907. ta količina podvostručila, jer je iznosio izvoz 45.510 tovara u vrijednosti od 979.596 kruna. Prošle je godine izvoz šećera prema godini 1907. dođuše nešto pao, ali je ipak bio znatno veći nego li god. 1906.

Osim toga je porastao izvoz u Srbiju u drvima, drvenoj robi, staklu, kamenoj soli, pamuku, kemijskim fabrikatima i dr.

Prema najnovijim vijestima, koje nam stiže iz Beča Austro-Ugarska monarhija preko svojega konsula predložila je kr. srbskoj vladi novu podlogu za rješjenje ovoga carinarskoga rata.

Kako su povoljni predlozi Austro-Ugarske, čini se, da će se doći brzo do konačnog rješjenja ovoga pitanja između obje države.

B. H. L.

Političke vijesti.

Kralj u Pešti. U utork večer je stigao u Peštu kralj. Na ulicama od kolodvora do kraljevskog doma bilo je usprkos lošeg vremena silno radništvo, koje je demonstriralo u prilob obćeg, tajnog i jednakog prava glasa. Policija nije imala razloga posredovati. Sutradan je primio je u posebnoj audijenciji ministra predsjednika d.ra Wekerla, koji ga je izvjestio o rezultatu pregovora sa svojim ministarskim kolegama. Sigurno je da će kralj izim vodja koalicionih stranaka primiti u audijenciju i predsjednike obiju kuća Desseffy-a i Justha, pa i grofa Ferdinanda Zichy-a. Od političara izvan koalicije biti će primljen graf Stjepan Tisza. Vijesti su, da će biti pozvan kralj grof Dragutin Khuen Hedervary i Ladislav Lukacs izmisljene ili barem preuranjene. Izim toga biće pozvani kralju Koloman Thaly, Pavao Holtsy i Koloman Szel. „N. Fr. Presse“ doniela je vijest, da će kralj prigodom audijencije političara izjaviti, da on ne može vodjenje posala povjeriti čistom neodvisnjačkom kabinetu i da će se on radije novim izborima obratiti na narod. Nove bi pak izbore prema toj vijesti imao provesti jedan 67-maški kabinet. U peštanskim se političkim krugovima ovoj i ovakovoj vijesti ne vjeruje.

Financijska reforma. U bečkom se je parlamentu obdržavalo ministarsko vijeće, koje se bavilo poglavito financijskom reformom obzirom na pokrajinske financije. Osnova će se predati posebnom parlamentarnom odboru. O samom se proračunu nije još odlučilo. Bilinski će po svoj prilici zatražiti polgodišnji provizorij.

više od 1 m. S ovom mrežom ponajviše se ribaju girice i glamoči. Služi kao mreža, kojom se riba mal ne izključivo kao smok za kutnju potrebu, a posve malo i nimalo se računa na prodaju i dobitku. Prem je bezzazlena, ipak je svjetovat, da se njom ne riba u zatvorena, a osobito gdje se nalaze naravna kotila riba i gdje su pošte dobre za zimsko ribanje, pošto časovitu, a k tome neznatnu korist, možemo više puta platiti dosta skupo gubitkom i biegom oborite ribe usljed pomanjkanja paše. U Istri i po nekim kvarnerskim otocima upotrebljavaju dosta velike kukulje, kojima ribaju: zubatce, očade, pice, salpe, šarge, kantore i slične.

Kukuljom se riba od početka svibnja, riedko prije, do konca kolovoza.

Posve mali kukulji upotrebljavaju se i kao zatvor na vratima ugrada — (ogradenih nekih morskih položaja kamenjem) da pri osci riba u njih se zavuču. Tada služe mjesto vrsa.

Mreže koje se ptežu razi mora.

Jaglara, iglara, ili jagličara, talijanski zvata „tratta d'angusigole“ mjeri dužinu od kakovih 100 m., a u sredini visinu od 24 m, stiskajući se sve više tako, da na kraju mjeri sama 2 m. Širina očiju mjeri 2 cm. Vriedi do 700 K.

Jaglarom se ribaju sa dva broda na otvo-

Priestolonasljedniki protiv koncensija Magjarima. O posljednjoj audijenciji min. pred. Wekerla kod priestolonasljednika, dolaze u javnost zanimivi glasovi, koje kao kroničari bilježimo. Nadvojvoda Franjo Ferdinand potužio je u toj audijenciji na jačanje neodvisne stranke, te se zatim jasno i odrešito izjavio protiv daljnjih koncensija togj stranici. Wekerle se branio, priznavajući sam, da neodvisna stranka sačinjava pogibao, koja prieti monarkiji, nu istodobno je isticao uspješnu svoju politiku, koja je jedino kadra tu pogibao paralizovati i učiniti neodvisnu stranku posve neopasnom. Prema sadašnjemu vidi se, da je Wekerle u tom „paralizovanju“ već sjajno uspio.

Položaj u Turskoj. I sada još uvijek dolaze iz Carigrada vijesti, koje govore o tom, da baš nema tako skoro izgleda, da će nastupiti normalni odnosi u otomanskoj carevini. Najnovije vijesti javljaju: U ime Austro-ugarske čestitao je novome sultanu austroug. poslanik u Carigradu, markgrof Pallavicini. Car Nikolaj već je također brojavo izrazio svoje čestitke Muhamedu V. — U London je prodrila iz Carigrada viest, da je sadašnja promjena na turskom priestolju samo provizorna, pa da će se daljnja promjena dogoditi u najskorje vrijeme. „Lokal-Anzeiger“ javlja iz Carigrada, da se 2. o. nj. dogodio mali epilog zauzeću Carigrada po solunskim četama. Trebalo je izprazniti vojarne u Tefani, u kojima je bilo oko 2500 pomorskih vojnika i više od 3000 radnika. Ovi su se 24. aprila Solunjanima doduše predali, ali kad su ih htjeli otpremili u provinciju, ovi su se ustručavali da pođu. Da uzgornu s njima zavladati bez krvi, otpremjeno je 10.000 momaka s topovima i mitraljezama. Sada su ih Solunjani pozvali, da odmah bez oružja u manjim grupama ostave vojarne. Najveća se većina svojevoljno pokorila. Tek je 150 momaka pokušalo oružjem pobjeći u jednu ulicu iza vojarnje i sakriti se po privatnim kućama. Ovi su međutim razoružani i to bez krvoprolića. Inače nema u razvoju turske krize nikakvih novih momenata.

Novi ustav u Turskoj. Turski parlament se posve podao radu. Jučer je parlament primio na znanje saopćenje velikog vezira o rusko-turskoj i bngarsko-turskoj konvenciji, te ih uputio odboru za vanjske poslove. Iza toga je bila velika debata o pokolju u Adani, predložio se brojavakna, po kojima krvnija zbog toga pokolja pada na revolucionarne Jermene, proti čemu je jermenski zast. Zobrab oštro prosvjedovao. Komora je zaključila votirati 20.000 turskih funti za žrtve u Adani i u Alepu i naložila vladi, neka porazdieli sirotama kao i nadstradalim za posljednjih borba, da im se ublaži prva bjeda. U Anatoliji vladaju međutim veliki neredi. Buna je zauzela vrlo ozbiljno karakter, te će doći do ozbiljnih posljedica od toga, ako se za vremena ne poduzmu energične protumjere. Novi sultan Muhamed V. obaviti će danas ceremoniju opasivanjem mača. Jildiz i sva dobra zaplijepjena za vlade Abdul Hamida uknjžiti će se kao državno dobro. U Carigradu obavilo se smaknuće buntovnika od 13. prošlog mjeseca. Objeseno je 13 lovaca solunskih buntovnika, a među njima jedan siedi major. Trojica su objesena na mostu kod Galate, petorica pred ratnim ministarstvom a petorica pred parlamentom. Krvnici su bili cigani. Svaki odsudjenik je bio obućen u bijelo odielo, na prsima mu je bila cedulja sa imenom i sa zločinom koje je počinio. Svi su osudjenici umrli vrlo hrabro.

Mreže za zatvor.

U ove mreže ubrajamo palandaru i tunjaru, nu o njima ću govoriti kasnije u poglavlju ribanja tunja i polanda, pošto kod nas u Dalmaciji posve malo se upotrebljavaju kao mreže za zatvor, a više, kao mreže poteagače. Ove dvie mreže mogu se ubrojiti kao mreže za zatvor samo ondje, gdje obstoje prave „tunare“ u podpunom smislu riedi, kao što ih ima po kvarnerskim otocima, a osobito na Lošinju u okolici Osora.

Mreža za poklop.

Mnogo uobičajan na našem primorju jest ribolov sa vrcaljom na našem primorju jest ribolov sa vrcaljom, ili kako ga talijanci zovu

Iz hrvatskih zemalja.

Novi list. U Brčkome počeo je dnevom 2. svibnja izlaziti tjednik: „Bosansko-hercegovački Lloyd“. U članku „Naš cilj“ veli se: Različnost naša vjerska uzrok je na žalost i našoj političkoj razciepanosti, dosljedno i svakom stalnom napredku, stoga i jesmo tako daleko zaostali mi, koji smo na pragu pobudjenog istoka i naprednog zapada. Da smo kojom srećom upotriebili i najmanje od svega onoga dobra i koristi, što nam ga nudi iztok i zapad, uvjereni smo, da bi stanje naše u Bosni i Hercegovini mnogo drugačije izgledalo, zadovoljstvo mnogo veće bilo, a cijena naša također mnogo veća . . . i uvjereni smo, da bi se i sa samim nama više računalo, a naše javno mnjenje više se uvažavalo. Što ne stvori tako u našoj Bosni i Hercegovini ni kulturni ni politički rad, već možete ovaj potonji još jače nategnu onu pogubnu žicu, žicu mržnje i odvratnosti među jednokrvnom braćom triju vjera, nastojati čemo barem mi, da koliko koliko u našem „Bosansko-herceg. Lloyd“, listu za trgovinu industriju i narodno gospodarstvo ublažimo tu dnevu i pogibeljnu borbu oko tih bezvrijetnih pitanja. Svrčati čemo toga radi naš trgovački, obrtnički i seljački svijet na mnogovažnija i potrebija pitanja, pitanja životna, oko kojih se vrti sva naša sadašnjost i daleka ali sretnija budućnost, jer nijedan posao, nijedan rad ne podaje ono blagoslovljeno stanje ni zemlji ni pojedincu, kao što podiže carstva i kraljevstva, zemlje i pojedince, sretna i pošena trgovina, industrija i ekonomija“.

25-godišnjica biskupovanja. Banjalučki biskup o. Marijan Marković proslavio je dne 4. svibnja 25-godišnjicu svoga biskupovanja. Za biskupa banjalučkog bio je imenovan dne 23. studenoga 1883.; prekonizovan bi 27. ožujka 1884., a posvećen za biskupa od apoštolskog nuncija u Beču Serafina Vannutellija dne 4. svibnja 1884. Banjalučku biskupiju je preuzeo dne 16. lipnja iste godine, te njome uspješno upravlja sve do danas.

Obćinski izbori u Puli. Obćinski izbori u Puli obaviti će se od 9. do 23. o. m. po novom izbornom redu. Dne 9., 10., 11. i 12. svibnja bira V. izbornu tielu 2 gradska zastupnika i 2 zamjenika; III. tielo prvi kotar bira dne 15., 16., 17., 19. i 20. svibnja 7 zastupnika i 3 zamjenika; III. tielo drugi kotar u iste dane 6 zastupnika i 4 zamjenika; II. tielo bira 21. svibnja po 10 zastupnika i 5 zamjenika; I. tielo prvi kotar dne 22. svibnja 8 zastupnika i dva zamjenika; I. tielo drugi kotar istog dana dva zastupnika i jednog zamjenika; IV. tielo bira 23. svibnja 10 zastupnika i 5 zamjenika.

15.000 kruna za doček bečija. U proračunu grada Zagreba za godinu 1909. ne ima ni jedan filir u investicionalne svrhe. Ne tarcaju se ceste, ne grade se tržni trjemovi, odgojištne zapušene djece tek je pusta želja, a o nemogućnicima ne ima govora, jer za sve to nedostizu sredstva, nu kad se braća slože i olovo plivat može, gradsko je zastupstvo ipak u nekom pretincu našlo zaprašeni smotak banknota u iznosu od K. 15.000, da ugosti drugove iz carskog grada Beča.

Književnost i umjetnost.

Zemljopis Hrvatske. Od ovog liepoga djela izašao je ovih dana drugi svezak (strana 33. do 64.), u kojem dr. F. Tučan nastavlja svoja razmatranja o kamenju. Makar je predmet za širu publiku nezahvalan, ipak znade pisac da živim bojama opiše tu „mrtvu“ prirodu pak

„rizzaio“ i „rizzer“. Ribolov sa vrcaljom jest sasna bezazlen, a opet hoće se i dovoljno vještine, da nam ribanje ovim načinom bude uspješno. Vrcalj je pri dnu širok i nanizan sa množvom olonih krugova. Čim ide k vrhu, sve to više sužuje. Pri bacanju naziče se vrcalj na lijevo rame, a desnom rukom hitne se vrcalj na način, da mora pasti u more kao kišobran raztegnut i pokriti ribu, koju smo opazili, da pase uz sami kraj. Vas ovaj posao treba da se izvrši posve brzo, jer nastaje pogibelj, da pri najmanjem prestrašenju riba umakne u dubinu. Ribanje vrcaljom bilo je prije više uobičajeno, ali od kada su nesretni dimanitari počeli svoj kukavni zanat, riba bježi od kraja, a i ono što se približi tako je ustpravljeno, da i na pojav same čovječje sjene bježi u dubinu.

Po istarskim vodama rabe još neke manje mrežice za zatvor kao što bi bile „Odega“, „sacoleva“, „tela“, „volega“ itd., ali ove su mrežice skroz bezazlene, te ne mogu da uplivaju na posvemašnje naše ribarstvo, budući su samo potrese igračke u rukama dokone čeljadi.

(Nastavit će se).

zanimljivim svojim pripovijedanjem upravo zainteresuje čitaoca. Veoma lijepe ilustracije podavaju opisima većega života, a sve su izradene po fotografijama mineralnog muzeja u Zagrebu. Ovim je svezku dodana krasna kolorirana karta o dubljinama i sastavinama dna naše lijepe Adrije, a izradio ju je urednik „Zemljopisa“ poznati naš geograf dr. A. Gavazzi. Bez te prekrasne knjige nebi smio biti nijedan Hrvat, s toga ju toplo preporučamo svim našim rodoljubima. Cijela knjiga „Zemljopisa Hrvatske“ obisat će oko 40 do 50 tiskanih araka sa mnogo slika, karata, dijagrama i tablica. Izlazi u svezčicama po 2 arka. Cijena pojedinom svezku 70 filira. Predplatnici, koji se predplate na 10 svezaka i pošalju odmah K 7 dobivaju svaki svezak čim izadje, franko poštom dostavljen. Tako pošalje unaprijed K 15 dobit će cijelo djelo do kraja poštom franko u svezčicama. Predplatu prima nakladna tiskara Antuna Scholza u Zagrebu, kao i sve hrvatske knjižare.

Pokrajinske vesti.

Prosvjedi proti jezičnim naredbama. Do sada je proti istima prosvjedovala občina Šibenska, občina Oklaj - Prominska, a javljaju nam, da je i Upraviteljstvo Obćine makarsko-primorske odposlalo ministru predsjedniku Bie nerthu brzojavni prosvjed sličnog sadržaja onom Šibenske občine i tako se isto prirođilo.

Nadopunjujuć ovu viest, javljaju nam, da je u cijelom makarskom primorju jezična naredba naišla na najveće negodovanje.

Zabranjena skupština. Iz Janjine nam brzojavno javlja gospodin Dr. Bjelovučić da je c. k. kotarsko poglavarstvo zabranilo obdržavanje javne skupštine, koju je on bio sazvao u Janjini proti jezičnom rješenju.

I tako je prva skupština sazvana proti jezičnim naredbama zabranjena. Nu to neka nikoga ne smeta. Javne skupštine bi se morale dozvoljavati, ali ako ih politička vlast zabranjuje, može se sazivati one sa pozivima, koje se zabraniti ne mogu.

Samo napred! Neke se bjelodano vidi da je pučanstvu Dalmacije učinjena najveća nepravda!

Iz grada i okolice.

Za Ubožki Dom preko našeg Uredništva poslao je Dr. Filip Smolčić K 5 da počasti uspomenu p. k. Luke Drinkovića, a K 5 na uspomenu p. k. Ezia Nicoletti. Uprava, kojoj je novac predan, najsrdačnije se zahvaljuje.

Proširenje prostora za krcanje. Pokrajinsko financijalno ravnateljstvo odlukom 14. travnja t. g. br. 2491, našlo je da ovladati da prostor namijenjen za krcanje i izkrcavanje trgovine u Šibenskoj luci bude proširen na svu obalu ugljena obuhvativši i novi komad, koji se sada gradi. Ovo je dobro, ali je glavna stvar, da bude što prije sagrađena sva obala, jer, kako je sada, ne vrijedi što određaba proširenja prostora, kad je taj prostor sužen i izgubljen za trgovinu materijalom i dugovlačenjem same radnje.

Pobiranje pristojbina za noćnu službu. Još prošle godine na 4. listopada občina šibenska bila se je brzojavno obratila na financijalnu vlast, da budu ukinute odredbe razpisa od 20. svibnja 1908. br. 16043 ministarstva financija, što se odnose na pobiranje pristojbina za noćnu službu carinarskih činovnika pri opremanju parobroda, koji pristaju po noći u mjesta nepodložna potrošarini. Na tu brzojavnu zamolbu financijalno se je ravnateljstvo tek na 29. siječnja o. g. požurilo, da je ne uzme u obzir i ako je odpis ministarstva uslijedio na 10. listopada 1908., te je konačno rješenje, obavljeno na 27. travnja o. g. stiglo občini na 5. mj. Prokleta preša.

Studen! Na 8. svibnja, pa zima. Ovih dana pala je temperatura na način, koji se ne pamti. Prošle nedjelje u večer pala je kiša, a od onda zastudilo, kao da smo još u veljači ili u ožujku. Samo da prodje bez zla!

Izletnici. Prekojučer došlo je do 120 izletnika u našu luku velikim parobrodom „Vektis“. Jučer su bili na vodopadu Krke, a jutros odgovorili put Zadra.

Nasukao se „Pelikan“. Na 5. t. mj. oko 9 sati u večer ratni brod „Pelikan“ ulazeći u našu luku, nasukao se iznad tvrđave sv. Nikole, a sutra dan iza podne za plime sam se je izvukao. Plovidbeni častnik Luterotti koji je bio na mostu sa zapovjednikom Wintelhallerom uslijed ovog nenadnog događaja tako se je uzrujao i prepaao, da se je nakon pol sata ustrelio u svojoj kabini iz samokresa. Njegovo mrtvo tijelo iste večeri odvezeno bi na jednoj torpedači u Pulju na pokopanje. Zapovjednik mornarice grof Montecucoli bio je na licu mjesta na jahti „Lacroma“.

Porota. Od 5. do 7. svibnja vodila se je zadnja porotna razprava proti Jovanu Milaku pok.

Gjure iz Vrpolja od Knina, tužena radi zločinstva krađe počinjene na štetu ovdajšnje crkve Gospe vanka grada; proti njegovu bratu Iliji Milaku i proti Jovanu Ceraniću Šimunu iz Zagrovića, tuženim radi zločinstva dioničtva u krađi. — Bio je odvojen kazneni postupak proti težu Nikoli Živlaku Milinu iz Vrlike; krađu Dimitriji Mičiću pok. Stjepana iz Mostara i zlataru Jozi Botta iz Splita, jer prvi teško bolestan nije mogao da pristupi na razpravu. Drugi je na koji dan prije razprave nenadano pobjegao u daleki svijet, a proti trećemu nije još obuznica postala pravomoćna. I sva trojica su obuznena odnosno okrivljena sa zločinstva dioničtva u krađi, jer da su sakrili, sebi pribavili i prozrižili zlatne i srebrne predmete, za koje su znali da potiču od gori spomenute krađe. Proti svim vodit će se naknadno u svoje vrieme kaznena razprava. Porotnoj razpravi je predsjedao c. k. zemaljski savjetnik Benković. Obuzbu je zastupao c. k. drž. pododvjetnik dr. Učović, a obranu Jovana i Ilije Milaka zastupao je kazneni branitelj dr. Subotić, dok je obuznena Ceranića branio dr. Bakotić. Oštećena crkva bila je zastupana po župniku fra. J. Bartuloviću. Nakon trodnevnog razpravljanja, koje je svršilo u 11 i pol u noći, bio je obuznjen Jovan na temelju pravorika, kojim su porotnici jednoglasno potvrdili pitanje o zločinstvu krađe, osuđen na 5 godine teške tamnice, poostrene svake godine jednim postom dne 12. prosinca. Njegov brat Ilija bio je od porotnika priznat krivim prekršaja dioničtva u krađi, te osuđen na dvie sedmice strogog zatvora. Obuznjen Ceranić bio je sasvim riješen. Sredstvom ovog kaznenog postupka našla se je znatna količina pokradjenog zlata, a nadati se je, da će se s vremenom otkriti i drugi zlikovci, koji su pri toj krađi sudjelovali, i da će se na taj način pronaći i onaj dio zlata, što se dosad nije još našlo. Do danas se još nije moglo sa svom stalnošću ustanoviti, na koji su baš način zlikovci provalili u crkvu i svoje zlodjelje izvršili.

Izvoz drva i celuloze. Kroz ovu sedmicu došla su u našu luku četiri talijanska parobroda za krcanje drva i celuloze iz skladišta Steinbeis i to „Margaritone“, „Dante“, „San Severo“ i „Coloniale“.

Dioklecijanova palača i položaj nove katedralke u Spljetu.

Peristil Dioklecijanove palače (Arhitektonske refleksije).

Inžinir Kamil Tončić, Split.

I. Split. Naš mladi sumješćanin inžinir Kamil Tončić, upravitelj obrtničke škole u Spljetu, napisao je gornja dva djela.

U času, kada se u Spljetu na dugo i široko razpravlja o izoliranju Dioklecijanove mauzoleja, dotično o porušenju stare biskupije, sada dakle, kada se i naše občinstvo počelo nješto bolje da zanima ovim našim velebnim spomenikom, zaslužuje da se svrati osobita pažnja na spomenuta dva djela, od kojih je zadnje pred nekoliko dana izišlo, uvjereni, da će se time mnogo doprinieti, da se šira publika i van Spljeta upozna ovim graditeljskim remek-djelom, koje je na diku i ponos takodjer Dalmaciji cijelo.

Dokle Tončić u prvoj brošurici opisuje Dioklecijanovu palaču u obće i razpravlja o raznim osnovama, predložanim za gradnju nove katedralke u Spljetu, u drugoj brošurici bavi se sa strukovno-arhitektonskog gledišta o „peristilu“ u svojoj cjelini, kao što i o ostalim oko postojećim arhitektonskim motivima.

Ali kako on to piše! Slikoviti, sjajni njegov stil, prožet pjesničkim poletom i vrućom ljubavi prema ovim našim riedkim umotvorinama, ostavlja na čitaoca duboki, trajni utisak. Dok spisatelj sa ovim djelcima dokazuje da posjeduje temeljitu strukovnu spremu, i dok sve arhitektonske tačine ovog sjajnog carevog dvora izcrpivo proučava i opisuje, ipak sva ta inače teška i oporna razlaganja prikazuje on sa tako finim načinom, sa takovom stilističnom do- tjeranošću, da čitatelja oduševljuje pri čitanju i obuhvaća ga njeiki tih, blagi osjećaj, kao što kad srcem i dušom zastruji ono mirno spokojstvo, slušajući kakovu divnu melodiju ili čitajući omiljelu pjesmu.

I ovo neka bude kao dokaz, da bi se moralo jednom prestati sa glupim izgovorom, da naš hrvatski jezik nije još toliko dozrio, da ne bi mogao dati života svakoj tačini duha i misli: neka se jednom prestane izdicati, da za pojedine tehničke poslove fale nam pojedini izrazi. Tko tako misli i govori, neka prolista spomenute knjižice našeg Tončića, čak će se osvjedočiti odmah, kako se i najzameršije gradjevno-teh-

ničke izradbe na najljepši i najsajjniji način u našem jeziku tumačiti daju.

Da je to tako, prenieti ćemo ovdje iz go- spomenutih brošurica po koji ulomak, te isto- dohno u kratko sadržaj i suštinu tih publikacija, pošto je vrijedno da i nestrukovnjačka publika barem djelomice upućena bude u arhitekturu ta- kovog drevnog spomenika.

Kako rekomo, u prvom djelu opisuje in- žinir Tončić Dioklecijanovu palaču u obće, te najprije, pročelje — kriptoportik — pak, ističući osobite arhitektonske motive te velebne gradje- vine, kao što bi bila „trifora“ taj, kako on kaže, „značajni i pjesnički motiv ciele palače“ pa „arhivolt“, pogredtje kasnijeg romanskog stila, prelazi da se bavi o „Peristilu“ sa „Protinorom“, „Atrijom“, pa o „Mauzoleju“, „Eskula- povom templu“ itd.

O kriptoportiku piše: „Veličanstveni ar- hitektonski skup razvija se u horizontalnom smjeru, presječen polukružnim stupovima sa skoro dor- skim kapitelima; omanji vienc demarkira pre- laz krutog podnožja na ponosni kriptoportik. Na gornjem okviru ovog smjelog razvoja, izo- bčeni glavni vienc pruža na dentilirani završetak svoju sjenu, koja vežući se sa niansiranom sje- nom oblih stupova, daje cjelini potrebitu ino- naciju, e da ti oko stane i odpočine. Zaključna crta što sačinjava atik, nježno se naslanja o vienc, vitko se profilira i popunja efekat izo- bčeni dijelova itd.

Obaziruć se na „Peristil“ primjećuje: Desno, lievo redaju se granitni stupovi sa korintskim kapitelima i spajaju se laganim arhivoltom. Profilirani uredni dio odskače povrh valovito dje- lujućih krivulja, a stupovi oslobođeni od pri- tiska arhitrava, dižu se vitko i ponosito se raz- vijaju, elegantno noseć svoj krasni teret. Iz- občene konzole na dentiliranom polju postavljaju podesnu krunu ugodnom završetku itd.“

Svršavajući spis o „Peristilu“ nastavlja: „Na ovom mjestu združene arhitekture slave svoj trijumf: orijentaliski osjećaji, helenska škola i rim- ski razvitak. Eto ti ih tu utjelovljenih u isto doba i u svakom svodu u svakom stupu i u svim evolutivama!... pak malo dalje: „Lagani lahor i tanki osjećaj što provija iz uspomena na tri velika povjestnička razdo- bja, ljubko lebd i leprši na ovim umjetinama. Drevni Babilon, umjetnička Atena i silni Rim, ljube se združeni u zvukovima skladne harmo- nije, kako nam priča o nekadanjem sjaju, zao- kružujući visoke stupove, kiteć razkošne kapitele, ukrašujući arhivolte i sjtno plaču nad minulom, propalom slavom!“

Slijedeć opisivati Mauzolej, Eskulapov tem- pal, kaže na svršetku, žaleć što uslijed nepoi- manja i nehaljstva ovaj drevni spomenik sve to više propada: „a sada?... nepoznatni, poru- šeni, zakopani, izgrđeni stoje i vire između kuća i ulica staroga grada veliki ostanci Dio- klecijanove palače, čekajući da ih barbarske ruke nanovo poruše, da ih nanovo nagrde i da im zadadu smrtni udarac! itd.“

U drugom poglavlju ovog djela, koji se bavi o položaju nove katedralke, spisatelj na- pomijne da je u VII. vijeku za vrijeme nadbis- kupa Ivana Ravenjanina, koji je pretvorio Mau- zolej u crkvu, započelo ono doba labavog uz- državanja, koje je zapravo simboliziralo ar- hitektonsko razorenje i uništavanje spomenika“ pak kasnije: „Ubitačno doba ili bolje rekuć, počelo barbarskih preinaka susre- tamo u XVII. stoljeću, kada je Dominis zasio nadbiskupsku stolicu.“

Slijedeć opisivati nastale preinake i nado- gradbe, bavi se o projektima, dotično o polo- žajima za gradnju nove katedrale i to: arhi- tekta Hausera, profesora Zlendića i vi- teza Miličića, te zaključuje:

„Naumljenim položajem iztaknutih projekta, počinio bi se znanstveni delikt, umjetničko zlo- činstvo“, dok nasuprot prihvaćajuć ideju konser- vatora Buličića ističe: Srce Dioklecijanove palače, peristil, neka bude srce nove katedrale...“

Veličanstveni Protiron neka znači počelo pročelje novoj crkvi; negdašnji hram božice Veste, Rotunda, neka bude Vestibul, a propali carski Atrij, tamo gdje su se jednom nizali porfirski stupovi, tamo gdje su trofeji junaka sjećali na minule veličine... tamo nek se ponosišto digne nova katedrala itd. ...“ (Slijedi).

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Prodaje se jedna kuća

u Varošu kod Gospe vanka grada sa pet po- mješa i s avlijom, suviše oko kuće vrt.

Stanko Jušić pok. Ive, Šibenik.

Po sebi funkcionirajući namještaji za podizanje vode iz dubokih vrela

gradi: najveća slavenska firma u 14-30 monarhiji

Antun Kunz c. k. dvorski dobavljač Hrvance, (Morava), Cijenil budava i franko.

Prodaje se dobrovoljno po- kućstvo (spavaća i je- daća soba) radi od- lazka iz Šibenika.

Upitati se u ulici sv. Ivana kuća pravoslavne crkve II. kat.

Najboljom

trajnošću odlikuju se četvorine za peći glasovite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nadmašuju sasvim svaku drugu vrst opeka i jer su najradje traženi od svih pekara pod imenom:

Četvorine Chamotte

po K 110 komad s protegama 28/ 28 5 cm. Ove četvorine podavaju kruhu i dvopeku redovitu vrčinu, te ga ni najmanje ne prigore; uslov, s kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pucaju ni pri najnjagijem grijanju ili ohladjenju. — Traju po prilici tri godine makar uz neprestaju radnju. Izključivo skladište za Dalmaciju: 4-25

Tvrđka Faust Inchiostri — Šibenik.

STECKENPFERD

od Ilijanova mlieka SAPUN

najblaži sapun za kožu kao i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje.

Zubari J. M. Veža D. D. S. i Mario Veža

iz Budimpešte izvršuju sveukupne zubarske radje po najmodernijem sistemu. Porcelan blombe, zubi sa i bez nebca. — Stanuju u kući kavane „Miramar“ II. kat. Ordinira se od 9 do 12 i od 3 do 5 s. posl. podne.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

DIONIČKA GLAVNICA K 1,000.000

Pričuvna zaklada K 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, občinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretne, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždribeanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

29-32

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinski trg, Borislavičeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom obćine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja

I. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

2. Osiguranja mirovina, nemoćina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.

3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavjesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu. Poslovnica u Splitu, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE. 33-32

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te

banknote i unovčuje kupovne i izdribeane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavnija tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete. 32-32

THIERYOV BALSAM

jedini i pravi sa zelenom opaticom kao zaštitnom markom.

Djeluje sigurno proti grčevima želuca, nadimanju, kašljivosti, ljutini, nazebi, prsnim bolima, promuklosti, trganju u udima itd. Izvana uporabljen za čišćenje rana i utaženje bolova.

12/2 ili 6/1 ili jedna flaša za obitelj 5 kruna.

Thieryova stolistna mast za rane

Sigurno djelujuće domaće pomoćno sredstvo za čirove, abcse, rane, ozlede, opekline svake vrsti. — 2 doze K 3-60.

Dobiva se kod: ljekarne k angeliu Čuvaru A. THIERYA u Pregradi kod Roića (kiselu vrelu).

Opomena: Svaki koji naručuje i prodaje drugi patvoreni balzam bez moje zaštitne marke — Opatice — ili surogate izluže se zapljeni falsifikata i spram §. 23. i 25. kaznenog zakona zatvori od godine dana ili globe od 4000 kruna. Zaliha u većini ljekarna. — Prodaja en gross kod drogjiera.

U zalihi kod drogjiera ljekarnika NIKOLE RATKOVIĆA i J. BUČANA ljekarnika u SPLITU. 8-13

HRVATSKA TISKARA I KNJIGOVEŽNICA - ŠIBENIK.

TISKARA

Obskrbljena je sa najmodernijim i najsavršenijim strojevima, te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje od najjednostavnijih do s najfinijim ukrasima izradjenih, a sve uz umjerene ciene.

Izradjuje svakovrstne radnje kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za obćinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike trgovce itd. itd., te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu plesne redove, osmrtnice itd. itd.

KNJIGOVEŽNICA

obskrbljena je sa strojem za pozlaćivanje i sa najnovijim slovima, te izvršuje sve knjigoveške radnje sa tiskom u bojama, posrebljenim i pozlaćenim, a prima naručbe za izradbu raznih galanterijskih predmeta, kutija, okvira itd. itd.

Preporuča za to svoje proizvode slavnomo obćinstvu, a napose trgovcima, zavodima i društvima.

Jedina hrv. tvornica voštanih svieća Vl. Kulića u Šibeniku